

ДЗЯРЖАЎНАЯ ўСТАНОВА АДУКАЦЫІ
“ДВАРЭЦКАЯ СЯРЭДНЯЯ ШКОЛА”

Інфармацыйная гадзіна

“Аб Нобелеўскай прэміі і пра яе заснавальніка,
Альфрэда Нобеля”

(вусны часопіс)

Парыхтаваў:

Класны кіраўнік VI класа

Каско Сяргей Віктаравіч

09.12.2019 г.

2019 г.

Дата правядзення: 09.12.2019 г.

Клас: VI

Класны кіраўнік: Каско Сяргей Віктаравіч

Месца правядзення: кабінет гісторыі

Час правядзення: 08.30-9.15 гадзін

Тэма: “Аб Нобелеўскай прэміі і пра яе заснавальніка, Альфрэд Нобэль”

Метады і формы: вусны часопіс, прагляд і абмеркаванне відэароліка, Google-прэзентацыі, віктарына.

Мэта: знаёмства вучняў з гісторыяй з'яўлення Нобелеўскай прэміі і яе заснавальнікам.

Задачы:

1. Пазнаёміць навучэнцаў з гісторыяй з'яўлення Нобелеўскай прэміі і яе заснавальнікам.

2. Спрыяць фарміраванню цікавасці да падзей, што адбываюцца ў свеце.

3. Выхоўваць павагу да людзей свету і краіны, якія з'яўляюць сабой гонар і славу чалавецтва.

Нагляднасць, абсталяванне: мультымедычны праектар, ноутбук, музыкальныя калонкі, раздаткавы матэрыял.

План падрыхтоўкі

1. Знайсці інфармацыю аб Нобелеўскай прэміі.
2. Падрыхтаваць камп'ютарную прэзентацыю па тэме інфармацыйна-пазнавальнага гадзіны.
3. Падрыхтаваць выставу-галерэю партрэтаў Нобелеўскіх лаўрэатаў.
4. Выкарыстоўваць гістарычную карту і атласы.

План правядзення

Для кожнага з нас знойдзецца
добры чараўнік, калі мы гэтага
будзем вартыя.

Індыйская мудрасць

I. Асноўная частка

Класны кіраўнік. Сённяшняю інфармацыйную гадзіну мы прысвячаем чалавеку, якога ў поўнай меры можна назваць чалавекам свету. Ён унёс велізарны ўклад у развіццё чалавецтва. Гэта Альфрэд Нобель. Пра яго, яго дзейнасці і справы, якія пакінулі след у гісторыі чалавецтва, і пойдзе наш аповяд.

Вядучы. Сёння ў выпуску:

1. Гісторыя жыцця і дзейнасці Альфрэда Нобеля.
2. Альфрэд Нобель і яго прэмія.
3. З гісторыі рытуалаў Нобелеўскай прэміі.
4. Нобелеўскі канцэрт.
5. Нобелеўская прэмія свету і яе лаўрэаты.

Вядучы. Такім чынам, мы пачынаем.

Прагляд і каментаванне Google-прэзентацыі “Альфрэд Нобель і Нобелевская прэмія”, Спасылка: <http://www.myshared.ru/slide/930576/>

Вучань. Альфрэд Нобель нарадзіўся 21 кастрычніка 1833 года ў горадзе Стакгольме. Яго бацька – Эмануэль Нобель быў прадпрымальнікам і, збяднеўшы, вырашыў паспрабаваць шчасця ў Расіі.

У 1837 годзе ён пераехаў у Пецярбург. Тут ён адкрыў механічныя майстэрні, а праз пяць гадоў, калі справа наладзілася, перавёз у Пецярбург сям'ю.

Вядучы. Значыць, Нобель жыў у Расіі?

Вучаніца. Так, гэта так. Менавіта ў дзіцячым узросце Альфрэд Нобель трапіў у Расію. Для дзевяцігадовага Альфрэда вельмі хутка руская мова стала

другой роднай мовай. Акрамя таго, ён свабодна валодаў англійскай, французскай, нямецкай і італьянскай мовамі.

Вучань. Падчас Крымскай вайны 1853-1856 гадоў майстэрні Нобеля выпускалі падводныя міны і іншае ўзбраенне для рускага ваеннага флоту. Міны яго канструкцыі выкарыстоўваліся для абароны Кранштата, крэпасці Свеаборг у Фінляндыі і гавані Рэвель у Эстоніі.

Вучаніца. Бацька Альфрэда Нобеля, Эмануэль Нобель, быў узнагароджаны Залатым медалём "За стараннасць і развіццё рускай прамысловасці", але пасля заканчэння вайны марскіх заказаў не стала, і ў 1859 годзе ён вярнуўся ў Стакгольм.

Вядучы. А якую адукацыю атрымаў Альфрэд Нобель? Бо ён ведаў столькі моў!

Вучань. Альфрэд Нобель не атрымаў сістэматычнай адукацыі. Спачатку вучыўся дома, у 1849-1851 гадах з пазнавальнымі мэтамі падарожнічаў па Амерыцы і Еўропе, а затым два гады вывучаў хімію ў Парыжы ў лабараторыі вядомага французскага вучонага Тэафіля-Жуля Пелуза. Менавіта падарожжа дазволілі яму вывучыць мовы.

Вучаніца. Пасля ад'езду бацькі ў Стакгольм Альфрэд Нобель заняўся даследаваннем уласцінасцяў такога лекавага рэчыва, як нітрагліцэрын. Можа быць, гэтаму спрыяла частыя зносіны Нобеля з вядомым рускім хімікам Зіміным.

Вучань. У Стакгольме, куды Альфрэд з'ехаў у 1863 годзе, ён працягнуў свае даследы. Але 3 верасня 1864 года здарылася трагедыя. Пры выбуху падчас даследаў загінулі некалькі чалавек, у тым ліку малодшы брат Альфрэда Эміль-Оскар, якому было ўсяго 20 гадоў.

Вучаніца. 14 кастрычніка 1864 года Альфрэд Нобель атрымаў права вытворчасці выбуховага рэчыва, якое змяшчае нітрагліцэрын. Затым ён вынайшаў дэтанатар (Нобелеўскі запал), дынаміт, бяздымны порох.

Вучань. Усяго ж яму належаць 350 адкрыццяў і вынаходак, прычым далёка не ўсе яны звязаны з выбуховымі рэчывамі. Сярод іх патэнты на

вадамер, барометр, халадзільны апарат, газавая гарэлка, удасканалены спосаб атрымання сернай кіслаты, канструкцыя баявой ракеты і многае іншае.

Вучаніца. Інтэрэсы Нобеля былі надзвычай разнастайныя. Ён займаўся электрахіміяй і оптыкай, біялогіяй і медыцынай, канструяваў аўтаматычныя тармазы і бяспечныя паравыя катлы, спрабаваў вырабіць штучныя гуму і скуру, даследаваў нітрацэлюлозу і штучны шоўк, працаваў над атрыманнем лёгкіх сплаваў.

Вучань. Безумоўна, гэта быў адзін з найбольш адукаваных людзей свайго часу. Ён чытаў шмат кніг па тэхніцы і медыцыне, гісторыі і філасофіі, мастацкую літаратуру (і нават сам спрабаваў пісаць), быў знаёмы з каралямі і міністрамі, навукоўцамі і прадпрымальнікамі, мастакамі і пісьменнікамі, напрыклад з Віктарам Гюго.

Вучаніца. Нобель быў членам Шведскай акадэміі навук, Лонданскага каралеўскага таварыства, Парыжскага грамадства грамадзянскіх інжынераў.

Вучань. Сярод узнагарод вынаходніка-шведскі ордэн Палярнай зоркі, французскі-Ганаровага легіёна, Бразільскі Ордэн Ружы і Венесуэльскі – Балівара.

Вучаніца. Асноўнае багацце прынесла Нобелю вытворчасць вынайдзенага ім дынаміту, патэнт на які быў атрыманы 7 траўня 1867 года. Газеты тых гадоў пісалі, што сваё адкрыццё інжынер зрабіў выпадкова.

Вядучы. Як гэта адбылося?

Вучань. Вось як гэта было. Пры перавозцы разбілася бутэлька з нітрагліцэрынам, вадкасць, якая вылілася прапітала зямлю, і ў выніку атрымаўся дынаміт. Нобель заўсёды адмаўляў гэта.

Ён сцвярджаў, што свядома шукаў рэчыва, якое, будучы змешана з нітрагліцэрынам, паменшыла б яго выбуханебяспечнасць.

Такім нейтралізатарам стаў кізельгур. Гэтую горную пароду называюць яшчэ трапятанне (ад Трыпалі ў Лівіі, дзе яна здабывалася).

Вучаніца. Спачатку створаныя Нобелем выбуховыя рэчывы выкарыстоўваліся ў мірных мэтах: для збудавання пры дапамозе выбуховых

работ тунэляў і каналаў, пракладкі чыгунак і аўтамабільных дарог, здабычы карысных выкапняў.

Вучань. Вось што казаў сам Нобель: «Мне б хацелася вынайсці рэчыва або машыну, якая валодае такой разбуральнай магутнасцю, каб ўсякая вайна наогул стала немагчымай».

Вучаніца. Нобель даваў грошы на правядзенне кангрэсаў, прысвечаных пытаннях свету, браў у іх актыўны ўдзел.

Вучань. Імя Нобеля ўвекавечана ў гісторыі Нобелеўскай прэміяй, пра якую будзе наступны аповяд.

Вядучы. Дзякуй, дзеці. Вы вельмі цікава расказалі пра Нобеля. А цяпер нам хацелася б больш даведацца аб самой Нобелеўскай прэміі і традыцыях ўзнагароджання лаўрэатаў прэміі.

Вядучы. Наступная старонка нашага часопіса прысвечана самой Нобелеўскай прэміі.

Вучаніца. Штогод 10 снежня ў Стакгольме адбываецца ўручэнне Нобелеўскай прэміі-прэміі імя Альфрэда Нобеля.

Нобелеўская прэмія – адна з найбольш прэстыжных міжнародных прэміяў, штогод прысуджаецца за важныя навуковыя даследаванні, рэвалюцыйныя вынаходкі або буйны ўклад у культуру або развіццё грамадства.

Вучань. Нобелеўская прэмія заснаваная ў адпаведнасці з завяшчаннем Альфрэда Нобеля, складзеным у 1895 годзе. Завяшчанне прадугледжвала вылучэнне сродкаў на ўзнагароды прадстаўнікам наступных пяці напрамкаў:

1. Літаратура.
2. Фізіка.
3. Хімія.
4. Фізіялогія і медыцына.
5. Садзейнічанне ўсталяванню свету ва ўсім свеце.

Прэміямі пачалі ўзнагароджваць з 1901 года, і ўзнагароджваюць лаўрэатаў па цяперашні час.

Вядучы. Наступную старонку мы хочам прысвяціць самым цікавым і незвычайным фактам з гісторыі Нобелеўскай прэміі. Нашым карэспандэнтам удалося даведацца шмат цікавага і незвычайнага.

Прагляд і абмеркаванне відэароліка “Все, что нужно знать о Нобелевской премии”, спасылка:

<https://www.youtube.com/watch?v=7Q8nwaYmgIs>

Інфармацыя з відэароліка:

Цырымоніі Нобелеўскай прэміі. Адною з самых цікавых, акрамя ўручэння самой прэміі, з'яўляецца цырымонія вячэры пасля ўручэння прэміі.

Вядучы. Як рыхтуецца і праходзіць цырымонія вячэры Нобелеўскіх лаўрэатаў?

Першы Нобелеўскі банкет адбыўся 10 снежня 1901 года адначасова з першым уручэннем прэміі. У цяперашні час банкет праводзяць у Блакітным зале гарадской ратушы Стэкгольма. На банкет запрашаюцца 1300-1400 чалавек. Форма адзення - фракі і вячэрнія сукенкі. У распрацоўцы меню прымаюць удзел кухары «Падвалы Ратушы» (гэта рэстаран пры Ратушы) і кулінары, якія калі-небудзь атрымлівалі званне «кухар года». У верасні тры варыянты меню дэгустуюцца членамі Нобелеўскага камітэта, якія вырашаюць, што будзе падавацца «да стала Нобеля». Заўсёды вядомы толькі дэсерт-марожанае. Але да вечара 10 снежня ніхто, акрамя вузкага кола прысвечаных людзей, не ведае, якога гатунку марожанае будзе на стале. Для Нобелеўскага банкета выкарыстоўваецца сервіз і абрусы са спецыяльна распрацаваным дызамнам. На кутку кожнага абруса і сурвэткі вытканы партрэт Нобеля. Выкарыстоўваецца таксама посуд ручной працы: па краі талеркі праходзіць

паласа з трох колераў - сіні, зялёны і золата. Асаблівай увагі заслугоўвае святочны сервіз. Сервіз для банкетаў быў заказаны за 1,6 мільёна даляраў да 90-годдзя Нобелеўскіх прэмій у 1991 годзе. Ён складаецца з 6750 кружак, 9450 нажоў і відэльцаў, 9550 талерак і ... адной чайнай чашкі.

Вядучы. Як вы думаеце, чаму?

Мы і самі не змаглі здагадацца, пакуль не даведаліся пра гэта ў дасведчаных людзей. Чайная чашка - для прынцэсы Ліліяны, якая не п'е каву. Яна захоўваецца ў спецыяльнай прыгожай скрынцы з дрэва з манаграмай прынцэсы. Але вось сподак ад яе хтосьці выкраў. Сталы ў зале расстаўляюць з матэматычнай дакладнасцю, а зала ўпрыгожваецца 23 000 кветкамі, якія дасылаюцца з Італіі, з Сан-Рэма. Усе рухі афіцыянтаў выразныя, строгія і выконваюцца з дакладнасцю да секунды. Напрыклад, ўрачысты ўнос марожанага займае роўна тры хвіліны з моманту з'яўлення першага афіцыянта з падносам у дзвярах да таго, як апошні з іх паўстане каля свайго стала. Падача іншых страў займае дзве хвіліны. Роўна ў 19 гадзін 10 снежня ганаровыя госці на чале з каралём і каралевай Швецыі спускаюцца па лесвіцы ў Блакітную залу, дзе ўжо сядзяць усе запрошаныя. Шведскі кароль вядзе пад руку нобелеўскага лаўрэата – жанчыну, а калі такі не апынецца – жонку Нобелеўскага лаўрэата па фізіцы. Першы тост за Яго Вялікасць, другі – у памяць заснавальніка Нобелеўскай прэміі – Альфрэда Нобеля. І толькі пасля гэтага можна даведацца меню вячэры. Меню надрукавана дробным шрыфтам на картах, прыкладзеных да кожнага месца, і ўпрыгожана профілем Альфрэда Нобеля ў залатым цісненні. Падчас усёй вячэры гучыць музыка – запрашаюцца вельмі знакамітыя музыканты. Вячэра завяршаецца вынасам марожанага, увянчанага, як каронай, шакаладнай манаграмай - вензелем N. У 22:15 па шведскаму часу шведскі кароль дае знак да пачатку танцаў у Залатой зале ратушы. У 01:30 госці разыходзяцца. Хачу адзначыць, што абсалютна ўсе стравы з меню, пачынаючы з 1901 года і далей, можна заказаць у рэстаране

Ратушы Стакгольма. Каштуе такі абед крыху менш за 200 даляраў. Штогод іх заказвае 20 тысяч наведвальнікаў, якія прыязджаюць у Стакгольм ў якасці турыстаў. Традыцыйна найбольшай папулярнасцю карыстаецца меню апошняй Нобелеўскай вячэры.

Выступленне музыказнаўцаў

Вядучы. А цяпер мы адпраўляемся на Нобелеўскі канцэрт. Гэтую старонку часопіса вядуць тыя, хто добра разбіраецца ў сур'ёзнай музыцы. Ім слова.

Музыказнаўца 1. Нобелеўскі канцэрт лічыцца адной з галоўных музычных падзей года еўрапейскіх краін і галоўнай музычнай падзеяй года скандынаўскіх краін. У ім бяруць удзел самыя вядомыя класічныя музыкі сучаснасці.

Музыказнаўца 2. Падрыхтоўка пачынаецца за некалькі месяцаў да мерапрыемства. Час правядзення ўсіх урачыстасцяў – першая палова снежня. Урачыстасці праводзяцца ў сталіцы – Стакгольме.

Музыказнаўца 1. Экспертам Нобелеўскага канцэрта з'яўляецца знакаміты шведскі скрыпач і музыказнаўца расійскага паходжання Міхаіл Казінік.

Музыказнаўца 2. Акрамя канцэрту для нобелеўскіх лаўрэатаў, на працягу Нобелеўскай тыдня па ўсім Стакгольме даюць канцэрты знакамітыя музыканты краіны і свету. На гэтыя канцэрты імкнуцца трапіць турысты з розных краін.

Вядучы. Дзякуй нашым музыказнаўцам. А цяпер слова тым, хто хацеў бы расказаць нам аб адной з Нобелеўскіх прэмій-прэміі міру. Слова нашым карэспандэнтам.

Прагляд і каментаванне відэароліка “За што даюць Нобелевскую прэмію міру”, спасылка: <https://www.youtube.com/watch?v=Yp2Xk3xhoMc>

Інфармацыя з відэароліка:

Адной з самых важных прэміяў Нобеля з’яўляецца прэмія міру, якую штогод уручаюць людзям і арганізацыям, якія ўносяць асаблівы ўклад у барацьбу за мір на планеце Зямля. У іх ліку палітыкі і грамадскія дзеячы, прэзідэнты і простыя людзі, жыццё якіх было прысвечана барацьбе за мір.

Вядучы. Назавіце, калі ласка, імёны знаёмых вам знакамітых людзей, якія былі ўзнагароджаны Нобелеўскай прэміяй міру?

У шэрагу Нобелеўскіх лаўрэатаў прэміі міру стаіць імя Андрэя Дзмітрыевіча Сахарава. Ён быў удастоены прэміі ў 1975 годзе. Рускі фізік і змагар за правы чалавека Андрэй Сахараў быў удастоены прэміі за бясстрашную падтрымку фундаментальных прынцыпаў міру паміж людзьмі і мужную барацьбу са злоўжываннем уладай і любымі формамі падаўлення чалавечай годнасці. Сахараў зрабіў шмат для развіцця ядзернай зброі, так і для выкарыстання сілы атама ў мірных мэтах.

Вядучы. Чые імёны яшчэ унесены ў спіс лаўрэатаў прэміі міру?

Нобелеўскую прэмію міру атрымаў нарвежскі даследчык і падарожнік Фрыццёф Нансен. Ён удастоены прэміі за шматгадовыя намаганні па аказанні дапамогі безабаронным людзям, якія трапілі ў цяжкія ўмовы. Экспедыцыя на Паўночны полюс прынесла Нансену міжнародную вядомасць. Прадстаўляючы Нарвегію ў Лізе Нацыяў, Нансен распрацаваў міжнародныя пагадненні аб дакументах для бежанцаў, якія атрымалі назву нансанаўскіх пашпартаў; займаўся забеспячэннем жыллём 1,5 мільёна рускіх эмігрантаў, уцекачоў ад

рэвалюцыі. Менавіта Фрыццёф Нансен і яго арганізацыя адыгралі велізарную ролю ў тым, што ў свеце была прынята Канвенцыя аб бежанцах.

Нобелеўскую прэмію міру ў 1965 годзе атрымаў Дзіцячы фонд Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ЮНІСЕФ). Гэты фонд узнагароджаны прэміяй у знак прызнання яго ролі ў зацвярджэнні братэрства паміж народамі. Дзіцячы фонд ААН выконвае доўгатэрміновыя праграмы паляпшэння аховы здароўя і харчавання дзяцей у краінах, якія развіваюцца. Фонд існуе выключна на добраахвотныя ахвяраванні, вялікая частка яго бюджэту фарміруецца дзякуючы дзяржавам – членам ААН.

Вядучы. Хацелася б даведацца, хто з жанчын быў удастоены прэміі міру?

Адной з першых жанчын, удастоеных Нобелеўскай прэміі міру, была Джэйн Аддамс. Гэта адбылося ў 1931 годзе. Лаура Джэйн Аддамс была ўдастоена прэміі як сапраўдны прадстаўнік усіх міралюбных жанчын свету. У раёне беднякоў у Чыкага, населеным імігрантамі, Аддамс заснавала Халхаус, дзе былі арганізаваны дзіцячыя яслі, бібліятэка, гімнастычная зала, дзесяткі клубаў. Жыхары квартала маглі браць урокі англійскай мовы, кулінарыі, шыцця і літаратуры.

У 1979 годзе Нобелеўскую прэмію міру атрымала Маці Тэрэза. Албанская манашка – Маці Тэрэза ўдастоена прэміі, паколькі яна сцвярджала мір у самай важнай сферы, абараняючы недатыкальнасць чалавечай годнасці. Прыняўшы ўзнагароду ў імя галодных, распранутых, бяздомных, усіх тых, хто не бачыць ні дапамогі, ні клопату, маці Тэрэза патраціла атрыманыя сродкі на будаўніцтва прытулкаў для бедных.

Вядучы. Дзякуй, дзеці, за ваш апавяд. Наш вусны часопіс вычарпаў сваю тэматыку. Мы прапануем вам адказаць на пытанні віктарыны, якія мы для вас падрыхтавалі.

1. Хто з'яўляецца арганізатарам ўзнагароджання Нобелеўскай прэміяй? (Нобелеўскі камітэт.)

2. У якіх галінах прысуджаецца Нобелеўская прэмія? (Літаратура. Фізіка. Хімія. Фізіялогія і медыцына. Садзейнічанне ўсталяванню свету ва ўсім свеце.)

3. Каго ўзнагароджваюць Нобелеўскай прэміяй свету? (Таго, хто ўнёс уклад у справу ўмацавання міру.)

4. Якія арганізацыі свету былі ўзнагароджаны Нобелеўскай прэміяй міру? (Інстытут міжнароднага права, Міжнародны камітэт Чырвонага Крыжа, Нансенаўская міжнародная арганізацыя па справах бежанцаў, Дзіцячы фонд ААН (ЮНІСЕФ), Міжнародная арганізацыя працы, Міжнародная амністыя, міратворчыя сілы ААН.)

II. Падвядзенне вынікаў, аб'яўленне тэмы наступнага інфармацыйнай гадзіны